

mit... Ebben a szóban saját konkrét emberi voltát, emberi egzisztenciájának a titkát mondja ki az ember, anélkül, hogy föladná és megszüntetné ezt a titkot" (215-216.). A szív és a szeretet ezért szorosan összetartozók.

A szegény, üldözött, támadott Jézus Krisztus és egyháza bele szövődtek életembe, szívembe. Bár érte, miatta börtönbe nem kényszerültem, csak éppen nyugatra nem utazhattam egészen 1979-ig. Pap lettem, és ebben a hivatásban boldognak tartom magamat (bár ezt mások sokkal jobban láthatják rólam, bennem). Soha, egy percig nem merült fel bennem, hogy ez lehetne más-ként. Kitöltik az életemet, feladatot és elegendő örömet adnak azokban az emberekben, akikkel foglalkozom. Sok éve az a rend-kívüli dolgom, hogy fiatalok között végezhetek papi munkát: ko-rábban egy évtizeden át papnevelő intézetben (igaz, hogy tanár-ként és fegyelmi előjáróként), hét éve pedig belevaló, ifjú, vi-lági keresztények, *egyetemisták és főiskolások* között. Meggyőző-désem, hogy ők is fogékonyak erre az értékes és maradandó boldogságra, boldogulásra. Szeretnek imádkozni, énekelni, kö-zösséget szervezni, táborozni, tanulni, a hitben és a tudomá-nyokban előrehaladni. Ez nekem ma elegendő válasz arra, ki és mi játssza a legfontosabb szerepet a személyes boldogu-lásomban.

POMOGÁTS BÉLA
irodalomtörténész

Hatvanöt év után

A „személyes boldogulást” nem egészen úgy képzeltem el, ahogy mostanában, de mondhatnám így is: ahogy a mögöttünk lévő vé-res és hazug huszadik században általában szokásos volt. Az ér-telmiségi életstratégiák középpontjában többnyire az érvényesülés áll: minél biztonságosabb karriert felépíteni vagyontárgyakkal, ha-talmi kapcsolatokkal, szakmai befolyással. Nekem kora ifjúságom-tól kezdve (és ebben minden bizonytalanságot játszott a családi háttér, az iskolai nevelés, azaz a piarista gimnázium) másként ala-kultak a becsvágyaim és a szándékaim, mások voltak az elképze-léseim. Azt hiszem, jó lelkiismerettel mondhatom: nem vágytam közéleti karrierre, irodalomtörténész-ként sem akartam egyetemi tanár, főszerkesztő, intézetvezető lenni. Igazából távol tartottam magam azok-tól a helyektől, ahol tisztségeket és a kitüntetések osztoztatják, en-nek ellenére az utóbbi tíz esztendőben több alkalommal is közéleti szerepet kellett vállalnom. Magam sohasem törekedtem erre, soha-sem tettem érte erőfeszítéseket.

A boldogulást abban láttam, hogy minél több dologról szerez-zek ismereteket, és olyan területeken próbáljak meg tevékeny-kedni, ahol jószándékú köznapi munkára van szükség, követke-

zéseképp az érvényesülni vágyók ezeket a területeket elkerülik. Ezért töltöttem el életemet olvasással: könyvtárakban és idehaza (hála Istennek, kutatóintézeti munkám erre kifejezetten kötelezett), ezért próbáltam világot látni, s valóban sok európai országba eljutottam (többnyire sátorral, hálósákkal). Ezért foglalkoztam irodalmárként olyan kérdésekkel, például az erdélyi magyar irodalom történetével, amelyek két-három évtizede még igazán nem hoztak hivatalos elismerést és anyagi sikert.

Azt hiszem, ezt a „boldogulási stratégiát”, amelynek központjában az ismeretszerzés vágya és a kötelességteljesítés morálja állt, nem lehet elválasztani a kereszténységtől, az evangéliumi Krisztus személyétől és tanításától. Valószínűleg nem voltam olyan keresztény, aki minden tekintetben követi az előírásokat és tanításokat. Számomra a legfőbb keresztény tanítást az jelentette, hogy a „személyes boldogulást” ne helyezzem a szolgálat: az ügyek, az értékek, a mások szolgálata elé. Ez a meggyőződésem, amely talán nem is erkölcsi választás dolga volt, hanem szinte természetes életvitel és felsőbb elrendelés, bizonyára a kereszténység, az Evangélium, a krisztusi tanítás által alakult ki és erősödött meg.

Voltak mindennek evilági példaképei is a családban, az iskolában, az irodalomban. Anyám, aki orvosként mindig a szegények sorsában osztozott, és fizetése egy részét is betegek között osztotta szét. Magyar István tanár úr a piarista gimnáziumban, aki az irodalom szeretőjére nevelt. Komlós Aladár, akit fiatal intézeti gyakoronokként ismertem meg, és aki mindig a kérlelhetetlen igazmondás példaképe volt. Donáth Ferenc, akinek példája azt sugallta, hogy a politikában nem a győzelem a legfontosabb, hanem a hasznos cselekvés. Lőrincze Lajos, aki arra tanított, hogy a tudomány nem függetlenítheti magát az értelmiség közösségi tennivalóitól. És persze költők és írók, akiknek szellemi társaságában eltöltöttem az életemet: Babits és Kosztolányi, Márai és Illyés, Kuncz Aladár és Kós Károly, Radnóti és Dsida Jenő — mondhatom valamennyiük szellemalakja mögöttes terében ott rejtett a krisztusi tanítás, az Evangélium, akkor is, ha erről kifejezetten nem tettek is vallomást.

A keresztény ember dolga ugyanis, az én meggyőződésem szerint, ebben az evilági létben nem a harc és a győzelem, hanem a megértés, a szolgálat és a befogadás. Hatvanöt éves voltam a minap, némi tapasztalat birtokában mondom ezt. És az „imitatio Christi” eszméje is erre tanít.